

In memoriam

Op 25 maart 2015 werd Frank IJsselmuiden, die van 1996 t/m 2013 voorzitter is geweest van de Commissie Noord-Holland, ter aarde besteld bij het kerkhof bij de Stompetoren van Spaarnwoude. Een dorp dat hij goed kende uit zijn tijd dat hij daar burgemeester was. Van de kerk maakte hij ooit zelf – inclusief het kerkhof waar hij nu rust – een schilderij. IJsselmuiden overleed in het verslagjaar op 75-jarige leeftijd en bij zijn overlijden stonden velen, ook buiten Heemschut, stil bij zijn onverzettelijke en strijdlustige karakter. Het betekent dat de commissie in hem een markant oud-bestuurder verloor, die aan de visie op het beschermingswerk in deze provincie een belangrijke bijdrage heeft geleverd.

Inleiding

Onderstaand het jaarverslag van de **Commissie Noord-Holland**.

Dit verslag bevat een overzicht van projecten, beleidsonderwerpen en andere activiteiten waar de commissie in 2015 aandacht aan heeft besteed en/of in behandeling heeft genomen of uitgevoerd. Het beschermingswerk van de commissie Noord-Holland strekte zich weer uit over alle windstroken van de provincie, minus de hoofdstad, dat in de commissie Amsterdam een eigen waakhond heeft.

In 2015 is de Commissie vijfmaal bijeengekomen. Deze vergaderingen vinden altijd plaats op locaties en met partijen die op de één of andere manier iets met historisch/monumentaal en cultureel erfgoed te maken hebben. Op deze wijze tracht de PCNH contact te leggen en voeling te houden met plaatselijke organisaties. En ook om Heemschut meer onder de aandacht te brengen en te kijken waar de commissie ook ondersteuning kan bieden. Zo werd er onder andere vergaderd in

- **Bergen in t'Oude Raethuys** waar met aantal mensen van gedachten werd gewisseld over de planontwikkeling van het centrum van Bergen en in het bijzonder over de Bakemaflat. Zie verder hieronder.
- In **Edam** met aansluitend een rondleiding door het prachtige historische Edam
- In het **Weefhuis in Zandijk** met aantal leden van Zaanse Erfgoed met rondleiding door onder meer de Domineestuin
- en in het prachtige **Polderhuis in Wieringerwaard**

Door op deze wijze te vergaderen wordt ook één van de doelstellingen van de commissie ingevuld om Heemschut in de provincie Noord-Holland nog meer en nog beter op de kaart te zetten.

De leden van de PCNH volgen ruimtelijke ontwikkelingen, laten hun stem horen als cultuurhistorische waarden in het geding zijn zoals bij voorbeeld bij de bescherming van (600) provinciale monumenten in Noord-Holland die op de tocht staan. Als het kan vooraf, door gemeenten en provincies te wijzen op de cultuurhistorische waarden van het gebouwde en aangelegde erfgoed. Op eigen initiatief maar vooral op basis van meldingen worden acties ondernomen om gebouwen en gebieden te redden. Behoud van waardevolle monumenten en cultuurlandschappen staat bij de commissie hoog op de agenda.

De commissie Noord-Holland bestond in 2015 uit de volgende leden:

- Dr. Ir. F.H. Brugman – Voorzitter/adviseur Midden NH
- Mr. L.A.H.M. Creemers – Vice-voorzitter en juridisch advies
- Mw. drs. A.M. ten Cate – Redactie Tijdschrift Heemschut/advies
- Ing. H. Dirx – Adviseur/Zuid;Gooi- en Amstelland
- Mw. E.G.A. Gorter – Secretaris/PR/Communicatie
- Ing. W. Schagen – Adviseur/Noord-Midden
- P.A.J. Schat – Pers/PR/Communicatie en penningmeester

Buitenleden

- Ir. P.M. Capelle – Advies/ondersteuning
- Mw. drs. O. van der Klooster – Specialist historisch kleurgebruik
- Mw. drs. M. Ram – Social Media
-

Monumentenbeleid Hollands Kroon

Instorten zullen ze niet van de ene op de andere dag, maar de commissie Noord-Holland van Heemschut maakte zich in het verslagjaar ook ernstig zorgen over 23 monumenten in de gemeente Hollands Kroon. Het gaat om woningen, boerderijen en winkels, bijvoorbeeld het oude raadhuis van Winkel, dat nu het Parfumsflessenmuseum herbergt. Of basisschool De Snip en het voormalige café De Roode Eenhoorn in Nieuwe Niedorp. Het zijn monumenten die nu nog door de provincie Noord-Holland worden beschermd. Met Drenthe is deze provincie de enige die zo'n status kent. Noord-Holland wil fors snijden in het provinciaal monumentenbestand en hevelt monumenten die evengoed door gemeenten kunnen worden beschermd over naar deze lagere overheden. Dat wreekt zich echter nl. dat de gemeente Hollands Kroon het aantal monumenten op de gemeentelijke lijst niet wil uitbreiden. De gemeenteraad besloot zomer 2015 het huidige aantal op die lijst van twee monumenten te handhaven, monumentenbescherming kost immers alleen maar geld. De commissie Noord-Holland vindt dit een drogredenering. Voorzitter Frans Brugman schreef de gemeente een brief, waarin hij onder meer wijst op de kansen die erfgoed biedt voor ontwikkeling van economie en toerisme. Erfgoed koesteren speelt een verbindende rol in gemeenschappen en zorgt voor behoud van eigenheid. In 2016 wil de gemeente de burgers gaan vragen, welk belang ze hechten aan erfgoed in het algemeen en dus ook aan de 23 onderhavige monumenten, in deze jonge fusiegemeente die 22 kernen telt en nog worstelt met het vinden van een eigen identiteit.

PROJECTEN

Qua aandachtsgebieden van de leden is de provincie Noord-Holland onderverdeeld in:

Noord en Midden

Kennemerland

Gooi en Amstelland

De PCNH besteedde in 2015 onder andere aandacht aan de volgende projecten en onderwerpen;

Noord/Midden

- Den Helder – Station
- Den Helder – Postkantoor
- Bergen – Bakemaflat
- Niedorp – gemaal uit 1930

- Hollands Kroon -sluisjes + huis
- Monumentenbeleid Hollands Kroon
- Edam - Speeltoren
- Edam - Waardersluizen
- Purmerend - Bellevue

Kennemerland

- Heemstede - Glipperweg
- Halfweg - Sluisjes
- Heemstede - Portierswoning
- Heemstede - Bollenschuur
- Spaarndam - Rijnlandshuis
- Haarlem - Koepeltje/Vredenburg
- Haarlem - Bisschoppelijk Paleis
- Alkmaar - Ringersfabriek

Gooi – Amstelland

- Uithoorn – Schanskerk
- Uithoorn – PEN huisje architect Van Loghem
- Uithoorn – Kerk architect Rietveld
- Bussum – Hut van Eeden
- Hilversum – GAKgebouw architect Onno Greiner
- Hilversum - KRO Studio's
- Laren - Rosa Spierhuis
- Nieuw Loosdrecht – Landgoed Bos van Eikenrode

UITGELICHT

Een aantal projecten uit de hierboven genoemde lijst lichten wij hieronder toe:

NOORD EN MIDDEN

Den Helder / Hoofdpostkantoor

Het jaar begon met het goede nieuws, dat het hoofdpostkantoor in Den Helder blijft bestaan. De gemeenteraad besloot in de lijn met de mening die Heemschut altijd heeft vertolkt over het gebouw. Jammer is dat het naast het voormalige postkantoor staande kopstation van de NS niet in de plannen is betrokken. Heemschut ziet beide gebouwen het liefst als ensemble behouden. Ze zijn beide voorbeelden van wederopbouwarchitectuur. Het station is in 1958 gebouwd naar een ontwerp van Joost van der Grinten en het in 1967 verrezen Hoofdpostkantoor is van de hand van Jo Kruger.

De toekomst van het Hoofdpostkantoor hing al langer aan een zijden draad, sinds TNT Post, ING Retail en Postbank in 2008 besloten binnen vijf jaar 250 postkantoren te sluiten. In Den Helder rees het plan om op de plaats van het Hoofdpostkantoor een nieuw gemeentehuis te bouwen. Dat is inmiddels in zoverre aangepast, dat besloten is het Hoofdpostkantoor zoals het er nu staat te integreren in de gemeentehuisplannen. In 2013 werden met bescheiden middelen een museum en atelier ingericht in het gebouw van kunstenaar Rob Scholte. Dat hij ter bescherming van de werken ook woonde in het gebouw was in strijd met de regels en per 1 januari dit jaar zou hij eruit moeten.

Inmiddels is de gemeente met de kunstenaar tot overeenstemming gekomen en wordt bewoning gedoogd.

Polderhuis Wieringerwaard

Eind 2015 is het Polderhuis na vele onzekere jaren in handen gekomen van nieuwe eigenaren die dit prachtige uit 1612 stammende Rijksmonument in ere willen houden. Het voormalige waterschapspand en gemeentehuis aan de Noord Zijperweg en het eerste huis na de drooglegging van de Polder, laten zij grotendeels zoals het is. Een opluchting voor de CNH die jarenlang de verkoop ontwikkelingen van dit pand met argusogen heeft gevolgd en de oude eigenaren met raad en daad heeft bijgestaan.

Bakemaflat Bergen

In 1960/1961 werd in het centrum van Bergen een complex met winkels en woningen, gebouwd naar ontwerp van architectenbureau Van den Broek en Bakema. Bakema, die in die tijd deel uitmaakte van de roemruchte Forumredactie met Aldo van Eyck, Herman Herzberger, Joop Hardy, G. Boon, Dick Apon en Jurriaan Schrofer, tekende voor het ontwerp. Het is een vroeg en zeer goed voorbeeld van het gedachtengoed van deze zgn. Forum groep. Totale desinteresse en verwaarlozing maken, dat deze hoogwaardige architectuur er nu troosteloos bij staat. Inmiddels zijn er plannen om het complex geheel of gedeeltelijk te slopen. De CNH wil dit voorkomen.

R-k kerk Halfweg

Deze markante kerk kwam in 1928-1929 tot stand naar een ontwerp van de architect J. Kuyt, in r-k kringen in die tijd zeer bekend. De kerk is één van de weinige rooms-katholieke kerken die ontworpen zijn in een aan de Amsterdamse School verwante stijl. De hoge kwaliteit van het ontwerp, onderdeel van een groter ensemble, en de zeldzaamheid geven het gebouw grote architectuurhistorische en cultuurhistorische betekenis. Hiermee is het zonder meer monumentwaardig, hetgeen ook onderkend is door de monumentencommissie in haar advies aan het college van b en w van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude. Omdat er andere belangen spelen heeft de kerk nooit de gemeentelijke monumentenstatus verworven. Inmiddels zijn er plannen ontwikkeld, waarbij er rondom de kerk woningen gebouwd worden, en de kerk half afgebroken wordt. De PCNH verzet zich hier tegen samen met het Cuypersgenootschap.

Purmerend; verzet tegen sloop Bellevue

Plannen om in Purmerend het in 1864 gebouwde voormalige hotel Bellevue te slopen stuit op breed verzet. De Commissie NH sluit zich aan bij het Cuypersgenootschap en de Vereniging Historisch Purmerend, die de gemeente hebben gevraagd het gebouw op de monumentenlijst te plaatsen, samen met het ernaast gelegen gebouw De Amsterdamsche Poort. Het laatste werd eveneens als etablissement in dezelfde periode gebouwd. Bellevue was herberg, stalhouderij en logement en uiteindelijk Chinees restaurant. Woningcorporatie Intermaris is eigenaar en wil het laten slopen zodat er een zes verdiepingen hoog appartementencomplex op die plek kan verrijzen. De organisaties die het gebouw willen redden zijn een steun in de rug van de ruim 1200 Purmerenders die in augustus 2015 de online petitie voor behoud van het pand hadden ondertekend. Bellevue staat aan het recent opgeknapt Tramplein waar het tramstation nu de bussen accommodeert. Het is de entree van de stad en Bellevue en het belendende De Amsterdamsche Poort hebben ondanks aanpassingen de karakteristieke uitstraling van strak negentiende-eeuws wit gepleisterde panden behouden. Het ensemble is van grote stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde voor Purmerend, vindt ook Heemschut Noord-Holland.

KENNEMERLAND

Huis Vredenburgh en theekoepel

Huis Vredenburgh stamt uit de achttiende eeuw en heeft een fraaie houten theekoepel uit 1801. De koepel is gebouwd naar een ontwerp van A. van der Hart en maakte deel uit van een verdwenen buitenplaats aan het Spaarne. De koepel kent een rijk gedecoreerd interieur met een fraai stucplafond voorzien van schilderwerk. Beide panden zijn helaas al jaren sterk in verval. Het interieur wordt bedreigd. Inmiddels is de eigenaar met renovatie begonnen en wordt het gehele rijksmonument aangepakt. Voor Vredenburgh is ook een huurder gevonden. Voor de theekoepel en het waardevolle interieur is nog geen restauratieplan gemaakt. Heemschut NH is blij met de plannen van de eigenaar voor restauratie en houdt de ontwikkelingen kritisch in de gaten.

GOOI EN AMSTELLAND

Grote Rietschuur Diemen

In 1952 werden in Diemen aan de voormalige Rijksstraatweg de Werkinrichting Diemeroord gebouwd, nu bekend als de Grote en de Kleine Rietschuur. Het betreft een vroeg werk van de architect Frank van Klingeren, bekend van onder meer de Meerpaal in Dronten en het Karregat in Eindhoven. Dit vroege werk van Van Klingeren is weinig bekend, maar zeer belangwekkend en van hoge kwaliteit. In de Grote Rietschuur bevindt zich een interessante en fraaie muurschildering van de kunstenaar Pierre van Soest in een aan Cobra verwante stijl, die nog in zeer goede staat verkeert. De kleine Rietschuur is onlangs afgebroken, reden voor ons om ons ernstig zorgen te maken over de Grote Rietschuur. Samen met de Historische Vereniging Diemen trachten wij dit gebouw inclusief de schildering op de gemeentelijke monumentenlijst te geplaatst te krijgen.

Laurentiuskerk Weesp

De r-k Laurentiuskerk in Weesp staat reeds geruime tijd leeg. De negentiende-eeuwse kerk is een gemeentelijk monument, en vormt een zeer markant onderdeel van een rijksbeschermd stadsgezicht. De gemeenteraad van Weesp is akkoord gegaan met stedenbouwkundige kaders die het mogelijk maken de kerk grotendeels te slopen: de kerktoren en twee traveeën van het schip moeten behouden blijven, de rest mag worden gesloopt. De CNH is van mening, dat de contour van de gehele kerk van essentieel belang is voor het beschermd stadsgezicht. Bovendien vindt de commissie dat er veel te lichtvaardig met een gemeentelijk monument wordt omgesprongen. Daarnaast is de hele besluitvorming rondom de stedenbouwkundig kaders op zijn minst ondoorzichtig waardoor de raad de verdenking op zich laadt gezwicht te zijn voor de belangen van het bisdom en een lokale projectontwikkelaar. Samen met het Cuypersgenootschap en lokale organisaties wordt getracht de kerk te behouden.

KRO studio Hilversum

Slecht nieuws kwam vanuit Hilversum. De gemeenteraad stemde daar voor sloop van de KRO-studio in de Emmatraat. De voormalige studio, ontworpen door W.A. Maas, staat al jaren leeg en verpaupert. Het oudste deel van het studiocomplex is een rijksmonument. In de loop der jaren zijn diverse plannen voor het complex gesneuveld. Inmiddels zijn er door een nieuwe projectontwikkelaar nieuwe plannen gelanceerd, waarbij een overladen programma op het terrein gerealiseerd moet worden. Hiervoor moeten diverse onderdelen van het complex gesloopt worden, waaronder een uitbreiding uit de jaren vijftig, een karakteristieke dubbele villa, en de voormalige

concertzaal die deel uitmaakt van het rijksmonument. Deze voorgenomen sloop deed Heemschut samen optrekken met de lokale historische kring Albertus Perk, Hilversum Pas Op!, het Cuypersgenootschap en de twee bewonersverenigingen. Niettemin zet projectontwikkelaar Stebru het maken van plannen door, sinds een grote meerderheid van de Hilversumse gemeenteraad (26 tegen 8 stemmen) stemde voor het slopen. De gemeente Hilversum redeneert dat men graag iets opgeeft, om het entreegebouw plus aanbouw overeind te kunnen houden. In 2016 gaat Heemschut samen met het Cuypersgenootschap en Albertus Perk beroep aantekenen tegen de vergunning van de gemeente voor sloop van de concertstudio. Ook is een voorlopige voorziening gevraagd, om de sloopkogel te weren. Wethouder Nicolien van Vroonhoven (monumenten) zei te 'balen' van het oponthoud dat de rechtsgang veroorzaakt.

Hut van Frederik van Eeden winterklaar

Al enkele jaren zijn er zorgen over het voortbestaan van de befaamde hut van dr. Frederik van Eeden in Bussum. In dit uit 1898 stammende houten bouwsel, een ontwerp van W.C. Bauer, schreef de grondlegger van de idealistische leefgemeenschap Walden onder meer zijn 'Van de koele meren des doods'. Op Walden stonden een stuk of zes, zeven van deze hutten. Er resteren en nog twee. Deze, die bij Van Eeden zelf in gebruik was, staat in de tuin van een woning die ook onderdeel was van Walden. De gemeenschap heeft slechts negen jaar bestaan. Enkele jaren geleden steunde Heemschut het initiatief van de Historische Kring Bussum om de hut op te knappen. Diverse keren is er bij de gemeente bezorgdheid geuit over de toestand van de hut. Die is nu in actie gekomen om de hut beter bestand te maken tegen winterse omstandigheden. Het is te prijzen dat de gemeente Bussum, in de personen van de betrokken wethouder en de ambtenaar monumentenzorg, het belang van dit gebouwtje inziet en tot actie is overgegaan.

EXCURSIES

Ook organiseerde de commissie Noord-Holland in 2015 voor de leden van Heemschut en introducés een aantal activiteiten en excursies waaronder de Nieuwsjaarsbijeenkomst in het Teylers Museum in Haarlem alsmede een excursie naar het Stoomgemaal in Halfweg. Beide activiteiten hadden een grote opkomst van geïnteresseerde leden met introducés.

OVERIGE ACTIVITEITEN

Na de vergaderingen in Bergen, Edam, Zaandam en Wieringerwaard werden aansluitend wandelingen gemaakt met de betrokken partijen door genoemde plaatsen. Met uitzondering van Wieringerwaard waar niet alleen werd vergaderd maar door de eigenaren ook een rondleiding door deze prachtige zeventiende-eeuwse stolp werd gegeven. Rond 1610 werd de Wieringerwaard drooggelegd door rijke kooplieden uit Amsterdam. Deze lieten vervolgens een huis in het hart van de polder bouwen, Het Polderhuis. Het huis diende als overheidsgebouw en ook als trouwlocatie. Ook Napoléon heeft ooit een 'plasje gedaan' in dit huis toen hij op weg was naar Den Helder. Maar ook koningin Juliana is er op visite geweest en koningin Beatrix heeft kunst met afbeeldingen van Anna Paulowna ter verfraaiing van dit huis in bruikleen ter beschikking gesteld.